

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ ЖИТОМИРСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ МІСЬКИЙ ЦЕНТР НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ
ТВОРЧОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

ПОГОДЖЕНО:

Протокол засідання педагогічної
ради ЖМЦНТТУМ № 2
від «24» квітня 2019 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Наказ департаменту освіти
Житомирської міської ради № 182
від «25» квітня 2019 р.

Навчальна програма з позашкільної освіти
художньо-естетичного напрямку
декоративно-ужиткового профілю

«Бісерна флористика»

(початковий та основний рівні, 4 роки навчання)

Автор: Герасимчук Ганна Валеріївна,
керівник гуртка «Бісерна флористика»

Місце роботи: Житомирський міський
центр науково-технічної творчості
учнівської молоді

адреса: ЖМЦНТТУМ,
вул Пушкінська, 19,
м. Житомир, 10014
тел. 8 -(0412)-22-56-97

Пояснювальна записка

Всі хвилювання, увесь сум
Твого збентеженого серця
Гнучкій вербі віддай!

Мацуо Басе

Бісер знову в моді. Він повертається у фіолетових відтінках півників, в травневих трояндах, в ніжних кольорах берізки, що обплітає влітку огорожі, в червоних маках і синіх волошках, що розкидані по пшеничному полю серед розсипів соняшників.

Намистинки малюють арабески на крихітних деревах, що принесуть в будинок кольори і аромати пір року.

Гурток «Бісерна флористика» має на меті ознайомити учнів з основними прийомами виготовлення квітів, комах та дерев з бісеру та намистин, дати їм можливість оволодіти розповсюдженими і рідкісними техніками плетіння з бісеру.

Метою програми є формування компетентностей особистості засобами гуртка «Бісерна флористика». Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

1. Пізнавальної, що забезпечує ознайомлення з поняттями та знаннями, які стосуються бісерної флористики як одного з видів сучасного декоративно-прикладного мистецтва.
2. Практичної, що сприяє оволодінню навиками виготовлення різноманітних виробів із бісеру.
3. Творчої, що забезпечує формування творчих здібностей.
4. Соціальної, що сприяє вихованню дбайливого і шанобливого ставлення до народних традицій, національної свідомості, формування естетичного смаку; популяризації бісероплетіння.

Навчальна програма початкового та основного рівнів навчальної підготовки реалізується у гуртках художньо-естетичного напрямку декоративно-ужиткового

профілю позашкільних навчальних закладів та спрямована на вихованців 5–18 років. Програма розрахована на 4 роки навчання.

Програма є професійно орієнтованою за початковим (1 рік навчання)-144 год. (4 год/тиждень) та основним (1,2, 3 рік навчання) - 216 год. (6 год/тиждень) рівнями засвоєння навчального матеріалу. Зарахування в групи 1 року навчання початкового та основного рівнів керівник гуртка здійснює за віком, рівнем навченості та підготовки учнів, чому передують пробні заняття під час набору груп.

Навчальна програма гуртка початкового рівня передбачає загальний розвиток дитини, сприяння виявленню здібностей, обдарувань вихованців, розвитку їхнього інтересу до творчої діяльності, створення умов для вибору творчої діяльності, адаптації вихованців до позашкільної діяльності, опанування азів бісероплетіння.

Завданнями роботи гуртка “Бісерна флористика” основного рівня є ознайомлення дітей з різними техніками і матеріалами плетіння квітів, комах та дерев з бісеру, розширення уявлень про оточуючий світ, зближення дітей з природою, виховання бережливого ставлення до неї, розвиток мислення і уваги, прагнення до новизни і творчого пошуку, розвиток естетичного смаку.

Програмою передбачено теоретичні і практичні заняття. Перевага надається індивідуальним методам навчання. На заняттях основний час відводиться на практичну роботу. До неї входить виготовлення ескізів, підбір матеріалів, виготовлення та оздоблення виробів.

Під час навчання учні поступово опановують різні техніки виготовлення виробів, вчаться працювати з різними матеріалами та інструментами.

Увесь навчальний процес має творчий і виховний характер. Діти вчаться проектувати і створювати свої вироби для практичного вжитку: оформлення школи, житлових кімнат та інших приміщень.

В процесі навчання учні набувають навички спілкування та спільної колективної праці. Колективна робота виховує в дітей дружні взаємовідносини, відчуття взаємодопомоги.

Робота в гуртку тісно пов'язана з декоративним мистецтвом та природознавчими науками, тому учні під час навчання знайомляться з історією мистецтва бісерної флористики, а також з особливостями будови, та природними ознаками багатьох рослин. Велика увага акцентується на ознайомленні учнів з рідкісними рослинами та комахами, що занесені до Червоної книги України.

Програма інтегрує знання гуртківців з різних областей знань: історія, мистецтвознавство, екологія, природознавство тощо.

Для естетичного виховання учнів, розширення їх світогляду велике значення мають екскурсії в музеї, на виставки декоративно – прикладного мистецтва, зустрічі з народними майстрами.

Для більш успішного засвоєння матеріалу необхідно використовувати картки зі схемами плетіння квітів, комах та дерев з бісеру, плакати із зображенням покрокового виконання виробів, зразки виробів, різноманітні ілюстративні, фото та відеоматеріали, вироби майстрів.

Контроль за засвоєнням гуртківцями даної програми здійснюється через поточні перевірки знань та умінь впродовж усього навчання і з урахуванням результатів участі в конкурсах і виставках різних рівнів.

Розподіл годин за темами – орієнтовний. Теми подані в порядку зростання складності матеріалу.

Прогнозований результат

По закінченні навчання учні повинні знати:

- історію виникнення бісеру;
- історію розвитку мистецтва бісерної флористики в Україні та в світі;
- основні види бісеру, його різновиди;
- інструменти та матеріали, необхідні при роботі з бісером;
- технологію виготовлення схем для плетіння квітів, дерев і комах з бісеру;
- способи нарощування дроту до елементів плетіння;

- основні форми листків та пелюсток квітів в природі;
- послідовність плетення і збірки квітів, дерев та комах з бісеру;
- способи збірки та кріплення виробів;
- основні техніки плетення квітів, дерев та комах з бісеру: паралельна техніка, спарене плетення, голчата техніка, скрутка, петельна техніка, дугова техніка, перехрещені вісі тощо та специфіку роботи в цих техніках;
- основи кольорознавства;
- основи аранжування квітів;
- значення спеціальних понять та термінів: “ескіз”, “бісер”, “стеклярус”, “лелітки”, “схема”, “бонсай”;
- основні складові частини живої квітки, дерева, комахи;
- квіти та дерева, що занесені до Червоної книги України;
- властивості матеріалів, що використовуються в роботі.

Учні повинні уміти:

- готувати та прибирати своє робоче місце;
- розрізняти особливості та ознаки, притаманні різним технікам виконання виробів з бісеру;
- вірно використовувати спеціальну термінологію;
- виконувати ескізи власних виробів;
- правильно добирати кольорову гаму;
- естетично оформлювати виріб;
- самостійно виготовляти нескладні вироби в різних техніках;
- вміти правильно користуватися інструментами, які потрібні при роботі в різних техніках;

- самостійно розробляти нескладні схеми плетення квітів, дерев та комах з бісеру;
- нарощувати дріт до елементів плетення;
- складати композиції з квітів, за законами аранжування, та з використанням знань з кольорової грамати;
- дотримуватись в роботі правил техніки безпеки, протипожежної безпеки.
-

Орієнтовний навчально – тематичний план
початковий рівень перший рік навчання

№	Тема	Кількість годин		
		Усього	Теоретичні	Практичні
1	Вступне заняття	2	2	-
2	Основні техніки бісерної флористики	2	2	-
3	Основи кольорознавства	2	2	-
4	Плетення польових квітів	62	8	54
5	Виготовлення сувенірів до свят	12	2	10
6	Плетення метеликів з бісеру	12	2	10
7	Плетення лісових весняних квітів паралельною технікою	18	2	16
8	Плетення декоративних квітів паралельною технікою	22	4	18
9	Експерсії	8	8	-
10	Підсумкове заняття	4	4	-
Разом:		144	36	108

Зміст програми

1. Вступне заняття

Значення праці в житті людини. Ознайомлення з програмою роботи гуртка. Демонстрація зразків, виготовлених гуртківцями і керівником влітку.

Повторення правил поведінки під час занять і під час перерви. Інструменти, матеріали та пристрої, необхідні при роботі. Правила безпеки праці, протипожежної безпеки.

2. Основні техніки бісерної флористики

Ознайомлення учнів основними техніками, плетення з бісеру, що застосовуються в бісерній флористиці: паралельна техніка, петельна техніка, голчата техніка, дугова техніка. Особливості виконання технік. Значення вдалого вибору техніки в передачі основних рис квітки. Демонстрація квітів, що сплетені за допомогою даних технік.

3. Основи кольорознавства

Ознайомлення з основами кольорознавства. Значення кольору у флористиці. Особливості передачі кольорової гамми квітки у бісерній флористиці. Колористичне коло. Виготовлення кольористичних схем квітів. Основні та допоміжні кольори. Поняття контрасту.

4. Плетення польових квітів

Польові квіти Полісся. Ознайомлення з ботанічними особливостями таких польових квітів як: ромашка, мак, волошка, дзвіночок, лютик, смолка, мишачий горошок, фіалка триколірна, конюшина, гвоздика польова, цикорій, незабудка, суничка. Основні частини квітки. Легенди та повір'я про польові квіти. Техніки плетення польових квітів: петельна, голчата та паралельна техніка. Ознайомлення зі спареним плетенням паралельною технікою.

Практична робота: Плетення польових квітів: ромашки, мака, волошки, дзвіночка, лютика, смолки, мишачого горошка, фіалки триколірної, конюшини, гвоздика польової, цикорія, незабудки, сунички.

5. Виготовлення сувенірів до свят

Історія весняних свят в Україні. Квіти у весняній обрядовості українців. Основні композиційні закони аранжування з квітів. Поняття «ескіз».

Практична робота: Розробка ескізу до святкової весняної композиції. Створення композиції за власним ескізом.

6. Плетення метеликів з бісеру

Технологія плетення метеликів з бісеру для оздоблення квіткових композицій. Метеликі України. Рідкісні метелики України та світу.

Практична робота: Виготовлення метеликів з бісеру: павине око, адмірал, лимонниця.

7. Плетення лісових весняних квітів паралельною технікою

Лісові весняні квіти. Ознайомлення з ботанічними ознаками таких весняних квітів як: пролісок, підсніжник, анемона лісова. Легенди та перекази про весняні квіти. Особливості плетення весняних квітів з бісеру.

Практична робота: Плетення весняних квітів паралельною технікою: нарциса, проліска, під сніжника, анемони лісової.

8. Плетення декоративних квітів паралельною технікою

Декоративні квіти. Ознайомлення з ботанічними ознаками та різновидами таких декоративних квітів, як: гібіскус, цикламен, стеліція, зозулинні черевички, клематіс, лілея. Легенди та перекази про декоративні квіти. Особливості плетення декоративних квітів з бісеру.

Практична робота: Плетення декоративних квітів з бісеру паралельною технікою: гібіскуса, цикламена, стреліції, зозулених черевичків, клематісу, лілеї.

9. Екскурсії

Екскурсії до Музею природи, Краєзнавчого музею, Ботанічного саду, на виставки квітів.

10. Підсумкове заняття

Підведення підсумків роботи за півріччя та за рік. Визначення кращих учнівських робіт. Відзначення гуртківців.

Орієнтовний навчально – тематичний план
основний рівень перший рік навчання

№	Тема	Кількість годин		
		Усього	Теоретичні	Практичні
1	Вступне заняття	3	3	-
2	Основні техніки бісерної флористики	3	3	-
3	Основи кольорознавства	3	1	2
4	Плетення польових квітів	63	9	54
5	Плетення польових трав з бісеру	30	3	27
6	Виготовлення сувенірів до свят	12	3	9
7	Плетення метеликів з бісеру	12	3	9
8	Плетення лісових весняних квітів паралельною технікою	18	3	15
9	Плетення декоративних квітів паралельною технікою	54	6	48
10	Експерсії	12	12	-
11	Підсумкове заняття	6	6	-
Разом:		216	52	164

Зміст програми

1. Вступне заняття

Значення праці в житті людини. Ознайомлення з програмою роботи гуртка. Демонстрація зразків, виготовлених гуртківцями і керівником влітку.

Повторення правил поведінки під час занять і під час перерви. Інструменти, матеріали та пристрої, необхідні при роботі. Правила безпеки праці, протипожежної безпеки.

2. Основні техніки бісерної флористики

Ознайомлення учнів основними техніками, плетення з бісеру, що застосовуються в бісерній флористиці: паралельна техніка, петельна техніка, голчата техніка, дугова техніка. Особливості виконання технік. Значення вдалого вибору техніки в передачі основних рис квітки. Демонстрація квітів, що сплетені за допомогою даних технік.

3. Основи кольорознавства

Ознайомлення з основами кольорознавства. Значення кольору у флористиці. Особливості передачі кольорової гамми квітки у бісерній флористиці. Колористичне коло. Основні та допоміжні кольори. Поняття контрасту.

Практична робота. Виготовлення кольористичних схем квітів.

4. Плетення польових квітів

Польові квіти Полісся. Ознайомлення з ботанічними особливостями таких польових квітів як: ромашка, мак, волошка, дзвіночок, лютик, смолка, мишачий горошок, фіалка триколірна, конюшина, гвоздика польова, цикорій, незабудка, сунічка. Основні частини квітки. Легенди та повір'я про польові квіти. Техніки плетення польових квітів: петельна, голчата та паралельна техніка. Ознайомлення зі спареним плетенням паралельною технікою.

Практична робота: Плетення польових квітів: ромашки, маку, волошки, дзвіночка, лютика, смолки, мишачого горошка, фіалки триколірної, конюшини, гвоздика польової, цикорія, незабудки, сунічки.

5. Плетення польових трав з бісеру

Польові трави українських лугов. Ознайомлення з ботанічними властивостями таких польових трав, як: тимофіївка, спориш, грицики, осока, тонконіг, грястиця, очерет. Лікарські рослини: чабрець, звіробій, мати-й-мачуха,

полин, пижмо, деревій, череда. Типи суцвіть. Прадавні українські народні традиції та обряди, пов'язані з травами. Легенди та казки про трави. Техніки плетення польових трав: петельна, гольчаста, паралельна, кругова. Передача фактури рослини.

Практична робота: Плетення трав деревію, тонконога, пижма, чабрецю. Оздоблення різними травами польового букету.

6. Виготовлення сувенірів до свят

Історія весняних свят в Україні. Квіти у весняній обрядовості українців. Основні композиційні закони аранжування з квітів. Поняття «ескіз».

Практична робота: Розробка ескізу до святкової весняної композиції. Створення композиції за власним ескізом.

7. Плетення метеликів з бісеру

Технологія плетення метеликів з бісеру для оздоблення квіткових композицій. Метелики України. Рідкісні метелики України та світу.

Практична робота: Виготовлення метеликів з бісеру: павине око, адмірал, лимонниця.

8. Плетення лісових весняних квітів паралельною технікою

Лісові весняні квіти. Ознайомлення з ботанічними ознаками таких весняних квітів як: пролісок, підсніжник, анемона лісова. Легенди та перекази про весняні квіти. Особливості плетення весняних квітів з бісеру.

Практична робота: Плетення весняних квітів паралельною технікою: нарциса, проліска, підсніжника, анемони лісової.

9. Плетення декоративних квітів паралельною технікою

Декоративні квіти. Ознайомлення з ботанічними ознаками та різновидами таких декоративних квітів, як: гібіскус, цикламен, стеліція, зозуліні черевички, клематіс, лілея. Легенди та перекази про декоративні квіти. Особливості плетення декоративних квітів з бісеру.

Практична робота: Плетення декоративних квітів з бісеру паралельною технікою: гібісуса, цикламена, стреліції, зозулених черевичків, клематісу, лілеї.

10. Екскурсії

Екскурсії до Музею природи, Краєзнавчого музею, Ботанічного саду, на виставки квітів.

11. Підсумкове заняття

Підведення підсумків роботи за півріччя та за рік. Визначення кращих учнівських робіт. Відзначення гуртківців.

Орієнтовний навчально – тематичний план

основний рівень другий рік навчання

№	Тема	Кількість годин		
		Усього	Теоретичні	Практичні
1	Вступне заняття	3	3	-
2	Історія розвитку бісерної флористики	3	3	-
3	Основи композиції	3	3	-
4	Плетення осіннього букету з бісеру	69	6	63
5	Плетення композицій до свят	36	6	30
6	Плетення весняного букету з бісеру	66	6	60
7	Плетення дерев з бісеру технікою неперервних одинарних петель	18	3	15
8	Експерсії, виставки	12	12	-
9	Підсумкове заняття	6	6	-
Разом:		216	48	168

Зміст програми

1. Вступне заняття

Значення природи в житті людини. Ознайомлення з програмою роботи гуртка. Демонстрація зразків, виготовлених гуртківцями і керівником влітку.

Повторення правил поведінки під час занять і під час перерви. Інструменти, матеріали та пристрої, необхідні при роботі. Правила безпеки праці, протипожежної безпеки.

2. Історія розвитку бісерної флористики

Історія розвитку бісерної флористики від давніх часів до наших днів. Бісерна флористика у Франції XIX сторіччя. Бісерна флористика в сучасному світі мистецтва.

3. Основи композиції

Ознайомлення з основами композиції. Поняття симетрії та асиметрії. Поняття композиційного центру. Поняття нюансу. Японська школа ікебани. Мова селам.

4. Плетення осіннього букету з бісеру

Осінні садові квіти. Ознайомлення з ботанічними ознаками таких осінніх квітів, як: айстра, жоржина, хризантема, чорнобривці, ехінацея, гладіолус, цинія. Легенди та перекази про осінні квіти. Дугова техніка плетення з бісеру. Особливості плетення осінніх квітів з бісеру дуговою технікою.

Практична робота: Плетення осінніх квітів: айстри, жоржини, хризантеми, чорнобривців, ехінацеї, гладіолуса, цинії.

5. Плетення композицій до свят

Історія зимових свят в Україні та світі. Квіти в новорічних композиціях. Основні композиційні закони школи аранжування квітів - согецу.

Практична робота: Розробка ескізу до новорічної композиції . Створення композиції за власним ескізом.

6. Плетення весняного букету з бісеру

Садові весняні квіти. Ознайомлення з ботанічними особливостями таких садових весняних квітів, як: анемона декоративна, нарцис, півонія, тюльпан, гіацинт, примула, фрезія, ірис. Легенди та перекази про весняні квіти. Комбіновані техніки плетення з бісеру.

Практична робота: Плетення весняних квітів: анемони декоративної, нарцису, півонії, тюльпана, гіацинта, примули, фрезі, іриса. Створення композицій з весняних квітів.

7. Плетення дерев з бісеру технікою неперервних одинарних петель

Мініатюрні дерева з бісеру клен та сакура, ботанічні особливості, форма крони. Легенди та перекази про клен та сакуру. Особливості техніки неперервних одинарних петель.

Практична робота: Плетення Мініатюрних дерев з бісеру клену та сакури технікою неперервних одинарних петель.

8. Екскурсії

Екскурсії до Музею природи, Краєзнавчого музею, Ботанічного саду, на виставки квітів.

9. Підсумкове заняття

Підведення підсумків роботи за півріччя та за рік. Визначення кращих учнівських робіт. Відзначення гуртківців.

Орієнтовний навчально – тематичний план*основний рівень третій рік навчання*

№	Тема	Кількість годин		
		Усього	Теоретичні	Практичні
1	Вступне заняття	3	3	-
2	Світові майстри бісерної флористики	3	3	-
3	Розробка схем плетіння квітів з бісеру.	6	3	3
4	Плетіння декоративних квітів з бісеру.	33	3	30
5	Плетіння святкових композицій	24	3	21
6	Аранжування з бісерних квітів	54	6	48
7	Плетіння вазонів з бісеру	39	3	36
8	Плетіння дерев з бісеру	36	6	30
9	Екскурсії, виставки	12	12	-
10	Підсумкове заняття	6	6	-
Разом:		216	48	168

Зміст програми

1. Вступне заняття

Значення мистецтва в житті людини. Ознайомлення з програмою роботи гуртка. Демонстрація зразків, виготовлених гуртківцями і керівником влітку.

Повторення правил поведінки під час занять і під час перерви. Інструменти, матеріали та пристрої, необхідні при роботі. Правила безпеки праці, протипожежної безпеки.

2. Світові майстри бісерної флористики

Видатні майстри бісерної флористики України та світу ХХ-ХХІ сторіччя. Ознайомлення з роботами Вероніки Моїсеєнко, Світлани Сапегіної, Олени Вірко, Тетяни Коссової, Оксани Шихти та інших.

3. Розробка схем плетення квітів з бісеру

Ознайомлення з основами складання схем плетення квітів з бісеру різними техніками. Різновиди пелюсток та зелених листків в природі. Види суцвіть. Особливості передачі форми та кольору квітки в бісері.

Практична робота: Розробка схем плетення квітки за власним бажанням. Підбір кольорової гамми, та фактури бісеру для передачі характерних рис квітки.

4. Плетення декоративних квітів з бісеру

Декоративні квіти. Фантазійні квіти. Ознайомлення з авторськими схемами відомих майстрів бісерної флористики. Гармонія форми квіток з бісерних квітах. Ознайомлення з такими елементами техніки дугового плетення як зворотні перлі, елементи з зубчиками, елементи з розрізами.

Практична робота: Плетення декоративних квітів: декоративні дзвіночки та лілеї, фантазійні квіти, екзотичні квіти.

5. Плетення святкових композицій

Свята різних народів світу, символами яких є квіти. Квіти в святкових композиціях. Основні композиційні закони школи аранжування квітів - морибана.

Практична робота: Розробка ескізу до святкової композиції. Створення композиції за власним ескізом за законами школи аранжування морибана.

6. Аранжування з бісерних квітів

Аранжування квітів в Україні та світі. Відомі українські та світові майстри – флористи. Вимоги до складання композицій з бісерних квітів. Технологія

закріплення бісерних квітів в основі. Символіка кольору. Символіка форми і ліній. Виразність композиції.

Практична робота: Розробка ескізів композицій. Плетення квітів з бісеру в різних техніках та аранжування композицій за власними ескізами учнів.

7. Плетення вазонів з бісеру

Екзотичні квіти, що їх вирощують в аранжереях та квартирах: орхідеї, глоксинії, сенполії, амариліси. Ботанічні особливості цих рослин. Легенди та перекази про вазонні квіти. Технологія плетення вазонів з бісеру.

Практична робота: Плетення вазонів з бісеру: орхідеї, глоксинії, сенполії, амараліса.

8. Плетення дерев з бісеру

Дерева з бісеру техніками скрутка, дуговою та голчатою технікою. Мімоза, акація, персик та інші квітучі дерева. Ботанічні особливості цих дерев та легенди про них. Поняття «золотого перетину». Технологія формування стовбура дерева за допомогою клею ПВА та сатин гіпсу.

Практична робота: Плетення дерев з бісеру: акації, персика, мімози та інших дуговою, голчатою техніками та технікою «скрутка».

9. Екскурсії

Екскурсії до Музею природи, Краєзнавчого музею, Ботанічного саду, на виставки квітів.

10. Підсумкове заняття

Підведення підсумків роботи за півріччя та за рік. Визначення кращих учнівських робіт. Відзначення гуртківців.

Бібліографія:

1. Белов Н. В. Фигурки из бисера/ Н. В. Белов. – Минск: Харвест, 2007, 144с.: ил.
2. Вильчевская Е. В. «Азбука бисероплетения. Секреты мастерства. Материалы. Техника. Модели.» М.: Мода и рукоделие, 2007, - 72с., ил.
3. Виноградова Е. Г. Цветы из бисера/ Виноградова Е. Г. – М. : Сова, 2007. – 31с.: ил.
4. Гашицкая Р. П. Цветы из пайеток. – М.: Мартин, 2007. – 72с., ил
5. Грушина Л. В. Плетение из бисера/ Грушина Л. В. – М.: Карпуз, 2008. – 20с.: ил.
6. Данкевич Е. В. Цветы из бисера / Е. В. Данкевич. – М.: Астрель, 2007. – 16 с.: ил.
7. Дикт Д. А. Цветы из бисера в вашем доме/ Дикт Д. А. – Тверь.: Мартин, 2007. – 128ст.: ил.
8. Коровкин О.А. Атлас цветов/ Коровкин О. А. – М.: Росмэн, 2005. – 72с.: ил.
9. Ладынина Ю. Фигурки из бисера – Тверь: Культура и традиции, 2006.- 80с., ил.
10. Магина А. Р. Подарки из бисера / Магина А. Р. – С-П.: Сова, 2006. 44с.: ил.
11. Табунщиков Н. П. Аранжировка цветов – К.: Реклама, 1988. – 160с.: ил.
12. Ткаченко Т. Б. Плетем цветы из бисера. Кн 2/Т. Б. Ткаченко, К. И. Стародуб. – Ростов н/Д: Феникс, 2006. – 64с. Ил.
13. Ткаченко Т. Б. Сказочный мир бисера. Плетение на проволоке. Книга 2/ Т. Б. Ткаченко, К. И. Стародуб. Изд. 2-е – Ростов н/Д: Феникс, 2005. – 320с.: ил.
14. Холл Д. Образы природы в искусстве рукоделия/ Холл Д. – М.: Кристина – новый век, 2007. – 128ст.: ил.
15. Чиотти Д. Бисер/ пер. с ит. Чиотти Д. – М.: Ниола 21-й век, 2006. – 160ст.: ил.